

Sygn. akt III Ca 190/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Lucyna Morys-Magiera (spr.)

Sędzia SO Urszula Walenta

Sędzia SO Gabriela Sobczyk

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2018 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. K.

przeciwko M. R.

o alimenty

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim

z dnia 16 listopada 2017 r., sygn. akt III RC 243/17

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Wodzisławiu Śląskim do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

SSO Gabriela Sobczyk SSO Lucyna Morys-Magiera SSO Urszula Walenta

Sygn. akt III Ca 190/18

UZASADNIENIE

Powódka A. K. wniosła o zasądzenie od pozwanego M. R. alimentów w wysokości 600zł miesięcznie podając, że małżeństwo stron zostało rozwiązane przez rozwód z wyłącznej winy pozwanego. Jej sytuacja materialna w wyniku rozwodu uległa pogorszeniu, bowiem zarabia jedynie 1900zł miesięcznie, a ponosi znaczne wydatki na leki i swoje utrzymanie oraz konieczne remonty zajmowanego domu. Pozwany natomiast jako policjant osiąga dochody w wysokości ponad 3000zł.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu. Zarzucał, że powódka nie wykazała swoich wydatków oraz pogorszenia jej sytuacji życiowej w wyniku rozwodu. Zarzucał, iż spłaca kredyt wspólnie zaciągnięty przez strony w czasie trwania małżeństwa oraz wskazywał na dodatkowe możliwości zarobkowe powódki. Kwestionował konieczność remontu domu, uznając jego stan za należyty.

Zaskarżonym wyrokiem z 16 listopada 2017r. Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim w pkt 1 oddalił powództwo, w pkt 2 koszty zastępstwa procesowego wzajemnie zniósł oraz w pkt 3 kosztami postępowania obciąży Skarb Państwa.

W ustaleniach faktycznych Sąd pierwszej instancji przede wszystkim skoncentrował się na stwierdzeniach co do przyczyn rozpadu związku małżeńskiego stron, wzajemnych konfliktów w czasie trwania małżeństwa oraz przebiegu ich pożycia, wynikających z ustaleń Sądu rozwodowego. Okoliczności te stanowiły najobszerniejszą część ustaleń faktycznych w sprawie i im najwięcej miejsca i uwagi Sąd pierwszej instancji poświęcił.

Odnosnie okoliczności istotnych dla rozpoznania niniejszej sprawy ustalił Sąd Rejonowy, iż strony dokonały ugodowego podziału majątku wspólnego dnia 17 lutego 2017r., mocą której powódka przekazała pozwanemu wymienione w niej składniki majątkowe za spłatą w wysokości 3000zł, a zawarta ugoda wyczerpała wszelkie wzajemne roszczenia stron dotyczące majątku wspólnego.

Ustalono ponadto, że powódka pozostawała z pozwanym w związku małżeński od 18 grudnia 2010r. do 22 kwietnia 2015r., związek małżeński stron rozwiązano przez rozwód z wyłącznej winy pozwanego. Jest zatrudniona jako animator społeczno – kulturalny w Gminnym Ośrodku (...) w M. i zarabia 2434zł miesięcznie. W dacie rozvodu zarabiała 1940zł. Swój koszt utrzymania oceniła powódka na ponad 2000zł miesięcznie, w tym wydaje 280zł co drugi miesiąc na energię, 50zł na wodę co drugi miesiąc, 500zł miesięcznie na wyżywienie, odzież i obuwie za 400zł, 300zł miesięcznie na prace remontowe w zajmowanej z matką nieruchomości. Stwierdził, że matka powódki pobiera emeryturę w wysokości 1400zł miesięcznie. Kupiła telewizor na raty za cenę 4000zł, za pożyczone pieniądze dokonała wymiany okien w zajmowanym budynku. Wskazał, że powódka obsługuje w miejscu pracy imprezy okolicznościowe oraz dodatkowo wykonuje kartki okolicznościowe, a nadto jest właścicielką nieruchomości, w której mieszka.

Odnosnie pozwanego ustalono, że jest policjantem, spłacał kredyt zaciągnięty wspólnie z powódką w wysokości 40000zł pierwotnie sam, a następnie po połowie z powódką. Zarabia 3463zł plus dodatki uznaniowe. Pobiera równoważnik za brak lokalu mieszkalnego w wysokości po 190zł miesięcznie. Ponosi raty kredytu w wysokości 575zł miesięcznie, na wyżywienie wydaje 650zł miesięcznie, na odzież i ubrania 200zł, gaz 48zł, woda 50zł, 120 zł za brak kanalizacji, 350zł miesięcznie na opał, 75zł za energię, leki 200zł miesięcznie, ubezpieczenie pojazdu 90zł co 6 miesięcy, ubezpieczenie zdrowotne 83zł miesięcznie. Jak stwierdzono, pozwany ma na utrzymaniu partnerkę, z którą mieszka, a która pobiera zasiłek dla bezrobotnych w kwocie 400zł miesięcznie, jest w ciąży z pozwanym. Zaznaczył, że pozwany jest właścicielem nieruchomości.

Ustalenia co do stanu majątkowego stron oraz ich sytuacji życiowej w różnych czasokresach: w czasie sprzed orzeczenia rozvodu, z daty rozvodu oraz z chwili orzekania w niniejszej sprawie przez Sąd pierwszej instancji, przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, przeplatały się wzajemnie.

Wobec tego uznał Sąd Rejonowy, iż powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Przywołał wprawdzie normę art. 60 § 2 krio, a także wskazał na sposób rozumienia tej regulacji, jednakże w istocie nie wyjaśnił, z jakich przyczyn przyjął, że nie zostały spełnione w niniejszej sprawie ogólne przesłanki dla uwzględnienia powództwa. Zważył, iż rozwód wiązał się dla powódki ze zmianą sytuacji, bowiem przedtem pozwany pracując zawodowo zarabiał na utrzymanie rodziny i pokrywał wydatki powódki, która zajmowała się domem i także pracowała.

Sąd pierwszej instancji uznał jednak, że powódka nie wykazała swoich wszystkich dochodów. Za niewiarygodne uznał jej twierdzenia o trudnej sytuacji materialnej oraz konieczności dokonania remontu zajmowanego domu, nie wskazując na podstawy tych stwierdzeń. W tej sytuacji Sąd Rejonowy stwierdził, iż niemożność ustalenia rozmiaru środków uzyskiwanych przez powódkę pozwala na uchylenie się od oceny, czy doszło do pogorszenia sytuacji materialnej powódki, a przesłanki wynikające z art. 60 § 2 krio „schodzą na drugi plan”. Zaznaczył nadto, że powódka ma możliwość uzyskania dodatkowych dochodów z wyrabiania ręcznie kartek okolicznościowych oraz obsługi imprez w Gminnym Ośrodku (...) w M., gdzie jest zatrudniona, co stanowi o jej szerszych możliwościach zarobkowych niż pozwanego, który podobnie jak powódka jest też właścicielem nieruchomości, którą musi remontować, a nadto w przyszłości urodzi mu się dziecko, którego ojcostwo może uznać nawet przed jego urodzeniem. Zaznaczał Sąd

Rejonowy, iż powódka zamieszkuje wraz z matką, która osiąga własne dochody, a o jej dobrej sytuacji finansowej świadczy zaciągnięcie kredytu na zakup telewizora za 4000zł.

Apelację od tego wyroku w całości wniosła powódka, domagając się jego zmiany i uwzględnienia powództwa w całości, względnie jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Wodzisławiu Śląskim z zasądzeniem zwrotu kosztów postępowania za obie instancje. Zarzucała naruszenie przepisów prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 kpc poprzez przyjęcie, iż powódka nie pozostaje w trudnej sytuacji materialnej w wyniku rozwodu, co pozostaje w sprzeczności z oświadczeniami powódki, zeznaniami świadków i dokumentami złożonymi do akt sprawy, przez uznanie, że powódka posiada możliwości dodatkowego zatrudnienia a koszty jej utrzymania nie przekraczają jej zarobków, co jest sprzeczne z całym materiałem dowodowym, przez przyjęcie, iż sytuacja materialna powódki jest dobra, bowiem wymieniła okna i kupiła telewizory, chociaż wykazano, że te wydatki były pokryte z pożyczonych środków. Zarzucała mylne uznanie, że pozwany po rozwodzie wspomagał powódkę, bowiem spłacał pożyczkę zaciągniętą na remont jej domu, chociaż wykazano, że spłata odbywała się po połowie przez obie strony, błędne ustalenie dobrego stanu nieruchomości powódki, chociaż świadkowie wskazywali na konieczność dalszego remontu oraz ostatecznie : stwierdzenie, że mimo uznania pozwanego za wyłącznie winnego rozpadu małżeństwa, powódka powinna samodzielnie się utrzymywać bez wsparcia pozwanego oraz niesłuszne przyjęcie braku pogorszenia się sytuacji życiowej powódki w wyniku rozwodu. Apelująca zarzucała ponadto naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy w postaci naruszenia art. 328 § 2 kpc poprzez brak dokładnego wskazania w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których odmówiono wiary części dowodów, na których nie oparto ustaleń, co wskazuje na brak skrupulatnej oceny wiarygodności dowodów zgromadzonych w sprawie. Skarżąca nadto powoływała się na błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych przez Sąd, a polegający na ustaleniu, iż sytuacja materialna powódki po rozpadzie małżeństwa z winy pozwanego, nie legła istotnemu pogorszeniu, a powódka ma możliwość samodzielnego zaspokojenia wszelkich potrzeb życiowych bez wsparcia pozwanego. Zaznaczała, że zignorowano dysproporcję w zarobkach stron oraz fakt, iż pozwany jest właścicielem znacznej działki gruntu oraz domu, a także utrzymuje swoją bezrobotną konkubinę. Ostatecznie skarżąca wskazywała na naruszenie przez Sąd Rejonowy przepisów prawa materialnego w zakresie art. 60 § 2 krio w zw. z art. 135 krio przez jego niezastosowanie i przyjęcie w ustalonym stanie faktycznym brak przesłanek do zastosowanie tych norm, podczas gdy z materiału dowodowego wynika, że sytuacja materialna powódki uległa istotnemu pogorszeniu w wyniku rozwodu, mając na uwadze zarobki obu stron.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji powódki i zasądzenie od niej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wypada wskazać, iż w sytuacji zgłoszenia zarzutów błędnych ustaleń faktycznych, naruszenia prawa procesowego, jak i naruszenia przepisów prawa materialnego, wypada rozpoznać poszczególne kwestie w określonej kolejności. Celem postępowania apelacyjnego jest bowiem ponowne rozpoznanie sprawy pod względem faktycznym i prawnym, przy czym ocena zarzutów odnoszących się do naruszenia prawa materialnego może być dokonana jedynie na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego sprawy. Oczywistą konsekwencją powyższego jest, że co do zasady rozważenie podniesionych zarzutów naruszenia prawa procesowego, mogącego potencjalnie skutkować błędnymi ustaleniami faktycznymi, winno poprzedzać ocenę zarzutów materialno-prawnych (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 3 marca 2017 r., I ACa 1143/16, LEX nr 2256981).

Sąd Odwoławczy w niniejszej sprawie stwierdził przede wszystkim, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego nie pozwala na jego należytą kontrolę instancyjną. Nie tylko ustalenia faktyczne zostały przedstawione w sposób, który uniemożliwia ich należytą weryfikację co do prawidłowości i zgodności z materiałem dowodowym, ale i pisemne motywy kwestionowanego rozstrzygnięcia w swojej zwięzłości i niekompletności powodują, że Sąd drugiej instancji nie jest w stanie stwierdzić, co właściwie legło u podstaw jego podjęcia. Skuteczny okazał się być tu zarzut naruszenia art. 328 § 2 kpc, bowiem Sąd pierwszej instancji z powołaniem na niemożność ustalenia faktycznych dochodów powódki uchylił się od stwierdzenia, czy rozwód stron pociągnął za sobą pogorszenie sytuacji majątkowej

powódki i czy było ono istotne. Mimo przytoczenia stosownych regulacji prawnych stanowiących podstawę roszczenia dochodzonego w niniejszej sprawie, uznał, że nie zachodzi możliwość ich zastosowania do istniejącego stanu faktycznego z uwagi na niepełne ustalenia faktyczne w sprawie co do aktualnego stanu materialnego powódki. W tej sytuacji doszło do nierozpoznania istoty sprawy, skutkującego koniecznością przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Zasadne okazały się być przede wszystkim zarzuty naruszenia prawa procesowego w zakresie dokonania ustaleń faktycznych w sprawie oraz oceny zgromadzonego materiału dowodowego. Sąd drugiej instancji zauważył, iż w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia Sąd Rejonowy praktycznie nie zawarł żadnej oceny wiarygodności poszczególnych środków dowodowych, które uczynił podstawą konkretnych ustaleń faktycznych. Środki dowodowe zostały przytoczone jedynie zbiorczo, po zakończeniu przedstawienia ustaleń faktycznych, wskazano, że określone dowody nie zostały uznane w całości za wiarygodne, bez sprecyzowania, w jakim zakresie wiary tej odmówiono oraz dlaczego. Jediną weryfikującą oceną było zaznaczenie, iż paragony obrazujące wydatki mogły należeć do innej osoby, niż je przedstawiająca.

W świetle znaczących sprzeczności między elementami materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie : w treści zeznań świadków, przesłuchania stron oraz dowodów z dokumentów, brak oceny wiarygodności dowodów, nie pozwala Sądowi Odwoławczemu na weryfikację prawidłowości toku rozumowania Sądu pierwszej instancji w zakresie dokonania ustaleń faktycznych w części istotnej dla rozpoznania sporu w niniejszej sprawie. Taka weryfikacja winna być poczyniona w oparciu o kryteria logicznego wnioskowania, racjonalnego rozumowania, doświadczenia życiowego Tymczasem brak jakiegokolwiek wiążącej ewaluacji środków dowodowych w zakresie ustaleń istotnych dla rozstrzygnięcia sporu w niniejszej sprawie ocenę taką Sądowi drugiej instancji uniemożliwił.

Szeroko omówione zostały przez Sąd Rejonowy jedynie kwestie przebiegu pożycia małżeńskiego stron, ich konflikty oraz etapy rozpadu ich związku, stanowiące już przedmiot badania i rozstrzygnięcia Sądu rozwodowego i pozostające wszak poza sferą zainteresowania obecnego Sądu alimentacyjnego.

Podkreślenia wymaga, iż ferując określone ustalenia co do stanu faktycznego, w szczególności w odniesieniu do niemożności ustalenia aktualnych środków utrzymania powódki, czy też chociażby jej potencjalnych możliwości zarobkowych, co stanowiło podstawę do uchylenia się od oceny roszczenia pod względem art. 60 § 2 krio, Sąd pierwszej instancji nie wskazał żadnych realnych podstaw ku takim stwierdzeniom, które miałyby oparcie w zebranych materiale dowodowym poddanych ocenie w sposób określony w art. 233 § 1 kpc.

Zasadnym okazał się zatem być zarzut naruszenia normy art. 328 § 2 kpc oraz art. 233 § 1 kpc. Wobec stwierdzonych naruszeń przepisów prawa procesowego zatem, zbędnym okazało się być szersze odnoszenie się do zarzutu naruszenia prawa materialnego, który aktywowałby się w sytuacji akceptacji ustaleń faktycznych w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Zarzucane słusznie w apelacji nieprawidłowości w zakresie dokonania ustaleń faktycznych co do okoliczności istotnych w sprawie oraz brak weryfikowalnej oceny wiarygodności dowodów, a ostatecznie brak motywów uzasadniających merytorycznie podjęte rozstrzygnięcie, spowodowało, iż Sąd Odwoławczy doszedł do przekonania, iż Sąd pierwszej instancji dopuścił się nierozpoznania istoty sprawy.

W tym stanie rzeczy należało zaskarżony wyrok uchylić i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Wodzisławiu Śląskim, na zasadzie art. 386 § 4 kpc. Konsekwencją tego orzeczenia było rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego, podjęte w oparciu o art. 108 § 2 kpc.

Zadaniem Sądu pierwszej instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy będzie poczynienie wiążących i miarodajnych ustaleń w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sporu w niniejszej sprawie, w oderwaniu od kwestii przebiegu pożycia małżeńskiego i konfliktów pozowanych prowadzących do ustania małżeństwa, osadzając je w zebranych dotychczas w sprawie materiale dowodowym, wnikliwie i racjonalnie ocenionym w trybie art. 233 § 1 kpc,

ewentualnie uzupełnionym stosownie do inicjatywy dowodowej stron i odzwierciedlającym aktualne na dzień orzekania okoliczności sprawy.

Po właściwym ustaleniu stanu faktycznego Sąd Rejonowy podda go należytej ocenie w odniesieniu do regulacji prawnej znajdującej zastosowanie dla roszczenia podlegającego rozpoznaniu w niniejszej sprawie. Ocena ta winna odzwierciedlać pełne, ale wyłącznie istotne dla rozpoznania sprawy ustalenia faktyczne oraz być należyte i jasno umotywowana.

SSO Gabriela Sobczyk SSO Lucyna Morys – Magiera SSO Urszula Walenta